

Т. М. Децюк, к. пед. н., доцент кафедри соціальної роботи
А. О. Пінчук, студентка II курсу, групи МСРп-181
Чернігівський національний технологічний університет
(м. Чернігів, Україна)

ФОРМИ І МЕТОДИ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТАМИ В УМОВАХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В умовах реформування системи вищої освіти в Україні все більшого значення набуває позааудиторна робота зі студентами. Дана діяльність має вже не тільки виховне значення, а й тісно пов'язана із навчальним процесом, отже відіграє особливу роль в процесі професійного становлення та формування відповідних компетенцій у майбутніх фахівців. Особливого значення має вдале поєднання різних форм і методів позааудиторної роботи зі студентами в умовах закладу вищої освіти (ЗВО).

На думку О. Гаврилюк, зміст позааудиторної роботи ЗВО визначається відповідно до мети, завдань та особливостей виховного процесу або конкретної навчальної групи, а також з урахуванням особливостей і перспектив соціально-політичного й економічного розвитку країни [1].

Науковець Н. Козіковська «позааудиторну роботу» розглядає як професійно та соціально спрямовану активність студентів. До першої відноситься діяльність у наукових гуртках, дослідницьких проектах, наукових конференціях, олімпіадах. Вона носить фаховий характер, об'єднує студентів подібних спеціальностей, здійснюється під керівництвом і контролем викладачів. Науковець зазначає, що позааудиторна робота другої категорії носить більш загальний виховний характер, може об'єднувати представників різних спеціальностей[3].

Нам імпонує підхід Н. Козіковської. До навчальної позааудиторної роботи ми відносимо таку діяльність, яка передбачена навчальними планами як самостійна позааудиторна робота, метою її є засвоєння певних знань, вона передбачає оцінювання в балах, які зараховуються до загального результату з предмету. До виховної позааудиторної роботи ми відносимо таку діяльність, яка не передбачена навчальними планами, метою якої є формування професійно-важливих вмінь, навиків, а також особистісних якостей студентів, розвиток творчих здібностей і здійснюється у вільний від навчання час.

Як зазначають Р. Лісна та В. Тригуб, якісно організована позааудиторна робота відіграє важливу роль у формуванні професійних компетенцій майбутнього фахівця, адже вона забезпечує:

- виховання професійної етики, що передбачає виховання відповідальності за здійснення професійної діяльності як у професійному, так і у моральному плані, професійної честі;
- виховання поваги до професійної діяльності, що вимагає вироблення поглядів на працю як на основу життя, джерело матеріального та духовного багатства суспільства, фізичного та духовного розвитку людини [2];
- виховання творчого, креативного ставлення до своєї справи, яке ґрунтується на формуванні та розвитку у студентів кмітливості, креативності,

працездатності, зосередженості, захопленості ідеєю, критичному ставленні до себе і до своєї роботи, прагненні отримання результату, постійного удосконалення професійної майстерності та своїх здібностей та навичок;

- формування професійних знань, умінь, навичок та професійно-важливих особистісних якостей;

- формування вмотивованості до побудови кар'єри за обраною спеціальністю [2].

Проте, цілеспрямований, комплексний вплив на особистість майбутнього фахівця можливий лише за умови вдалого підбору форм та методів позааудиторної. Виходячи із досвіду організації позааудиторної роботи в Чернігівському національному технологічному університеті та провівши ряд досліджень, ми можемо розглянути наступні форми позааудиторної роботи та їхній вплив на особистість здобувачів освіти:

- наукові гуртки та товариства – сприяють розвитку у майбутніх фахівців науково-пошукових якостей, формуванню наукових інтересів, аналітичному мисленню;

- спортивні секції – сприяють формуванню здорового способу життя у молоді, таких особистих якостей як відповідальність, витримка, сила волі;

- творчі гуртки (танці, вокал, театральний гурток, декоративно-ужиткове мистецтво тощо) – сприяють розвитку креативності та творчого підходу до вирішення складних життєвих ситуацій, сприяють естетичному вихованню, а також профілактиці психоемоційного вигорання у майбутніх фахівців;

- волонтерські об'єднання – сприяють розвитку таких якостей як гуманізм, толерантність, щирість, емпатійність, вміння працювати з людьми, комунікативні навички;

- професійно-спрямовані об'єднання (наприклад, юридична клініка для майбутніх праників, арт-студія для архітекторів і т.д.) – напряду пов'язані із професійним навчанням, а тому сприяють формуванню необхідних професійних умінь і навичок, а також особистісних професійно-важливих якостей, тобто професійних компетенцій;

- PR-агенція – сприяє формуванню критичного мислення, вміння самопрезентації, творчого підходу, навиків роботи в соціальних мережах та співпраці із ЗМІ, навиків блогерства та створення якісного контенту (SMM);

- start-up клуб – сприяє формуванню навиків роботи з інвесторами, створення бізнес-ідей, роботи в команді;

- органи студентського самоврядування – формування лідерських якостей, роботи в команді, самопрезентації, комунікативних навиків;

- дебатний клуб – сприяє формуванню навиків підбору якісної аргументації та контраргументації, вміння цивілізовано відстоювати свою точку зору, толерантності, роботи в команді;

- клуби за інтересами (еко-клуб, клуб сталого розвитку і т.д.) – сприяють особистому становленню майбутніх фахівців, цілеспрямованості, комунікативним здібностям та ін.

Серед методів позааудиторної роботи можемо виділити наступні: робота в команді, індивідуальна робота, тренінгові заняття, акції, заходи, лекції, відкриті

простори, дискусії, музейні зустрічі, екскурсії, зустрічі з фахівцями, проектна діяльність, ігрові методики та інші.

Таким чином, формування професійної компетентності і становлення особистості майбутнього фахівця можливе лише за умови активного його включення в процеси позааудиторної роботи. Вдале поєднання участі у різних формах позааудиторної роботи сприятиме гармонійному розвитку особистості майбутнього фахівця. Не менш важливим для покращення ефективності даного впливу є розробка науково-педагогічними працівниками нових форм та методів позааудиторної роботи, які будуть відповідати вимогам сучасності.

Список використаних джерел

1. Бабак С.В., Бабак К.В. (2016) Компетенція та компетентність як ключові поняття педагогіки. Роль педагога у формуванні фахових компетенцій студентів вищих навчальних закладів. *Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти*. URL: <http://journals.urau.ua/appf/article/view/72606/67682>.

2. Лісна Р.П., Тригуб В.О. (2012) Формування професійної компетенції у процесі практичного навчання. URL: <http://fkd.org.ua/article/viewFile/25168/22619>.

3. Лобанов А.П. (2006) Самостоятельная работа студентов в контексте компетентностного подхода. Минск: Мн.: БГУ. 38 с.